

Anna Netrebko is hot. De sopraan verpulverde in korte tijd haar concurrentes en is zeer gewild. Niet alleen op het toneel, maar ook bij het mannelijk geslacht. De Uruguayaanse bariton Erwin Schrott wordt deze zomer de vader van haar – ongetwijfeld muzikale – baby.

TEKST: RENÉ SEGHERS, FOTO'S: KASSKARA DG

Het effect van Anna Netrebko

Een oogverblindende diva

Anna Netrebko heeft iets wat de moderne mens alleen kent uit de jaren vijftig, toen Maria Callas het sopraanvak glamour gaf. Er zijn vele Callas-klonen geweest die het allemaal natuurlijk net niet hadden, maar Netrebko heeft haar carrière volledig op eigen kracht en titel gemaakt. Wie is Anna Netrebko? Waar komt ze vandaan? Hoe is ze van de kleine Anetschka uit Sint-Petersburg veranderd in een van de meest begeerde ongehuwde vrouwen ter wereld? En is ze wel zo goed? Of legt ze iedereen in de luren met haar charme? Want dat de diva zwaar kapitaliseert op haar oogverblindende Russische doesha staat buiten kijf.

Naakte dromen

Een antwoord op al die vragen is natuurlijk niet in een paar zinnen te schetsen, maar dat Netrebko's komeetachtige carrière uniek is staat buiten kijf. Een kleine vergelijking: toen Cecilia Bartoli in 1994 haar Salzburger debuut als Zerlina in Don Giovanni vierde, sprak niemand over haar prestatie in termen die buiten het gangbare vielen. Bartoli groeide gestaag uit tot een absolute ster, daarbij sterk geholpen door het medium cd dat haar kleine volume – in het

Concertgebouw was ze met moeite te horen – flatteus uitvergrootte.

Vers uit Rusland vierde Netrebko in 2002 haar debuut met een hoofdrol in Salzburg, eveneens als Zerlina. In de pauze sprak het publiek maar over één ding: Anna Netrebko. Mannen dweepten met haar, (jaloerse) vrouwen dachten dat haar succes bij de heren meer te maken had met haar decolleté dan met plotselinge liefde voor een klassiek geschoolde stem. De pers rook sensatie en stortte zich op het onervaren Russische fenomeen, dat zich van geen kwaad bewust was. Sommige antwoorden logen er niet om. Zoals op de vraag of ze aan de mode mee zou doen om naakt te zingen? Netrebko: 'Als ik Salomé zou zingen, dan zou ik mij zeker uitkleden. In die opera is dat nu eenmaal noodzakelijk. Als het goed gedaan is en niet vulgair, dan vind ik dat heel natuurlijk.' Elders: 'In mijn dromen zing ik naakt.' Na een bezoek aan een stripclub kwam voor het journalle Playboy al in beeld, maar daar haakt de diva dan eindelijk af: ze vindt dat ze niet aan de uiterlijke criteria voldoet.

In de twee jaar na het Salzburger debuut veroverd ze de wereld, met als hoogtepunt haar soloconcert in

René Seghers is muzikfilosoof en freelance publicist.

Als ik Salomé zou zingen, dan zou ik mij zeker uitkleden. In die opera is dat nu eenmaal noodzakelijk'

2004 in het Mariinski Theater te Sint-Petersburg, de thuisbasis van Valery Gergievs wereldberoemde Kirov ensemble. Een soloconcert in het Mariinski Theater, dat was nog nooit voorgekomen. Een plaatselijke recensent schreef dat hij naar huis was gegaan in de wetenschap de nieuwe Callas te hebben gehoord. In werkelijkheid verschilt Netrebko in bijna alles van Callas. Ze delen een fluwelen bedding, maar Netrebko heeft een uniek lyrisch, dramatisch coloratuurinstrument van ongehoorde zuiverheid en een helder, kristallen timbre. Geen Norma, maar een onvergelykelijke Margarete, Juliette, Manon, Traviata, Rusalka, en een reeks titelheldinnen uit opera's van Tsjaikovski, Rimski-Korsakov, Puccini en de lichtere Verdi. De vergelijking met Callas betreft vooral haar impact op een publiek dat zich niet alleen tot de operawereld beperkt.

Acrobate

Krasnodar, de parel van de Zwarte Zee, is van oudsher de speeltuin van de Russische elite. Hier werd op 18 september 1971, in een land dat nog zuchtte onder Leonid Brezjnev, Anna Jurjewna Netrebko geboren. Haar moeder Larissa was ingenieur, haar vader, Yuri Nikolajevitsj Netrebko, geoloog (verantwoordelijk voor het tussenvoegsel Jurjewna, hetgeen zoveel betekent als 'Yuri's dochter').

Al op driejarige leeftijd spreekt de kleine Anna de wens uit ooit op het toneel te staan. 'Dat was nadat ik Shakespeares Othello had gezien. Ik begreep er waarschijnlijk niet veel van, maar volgens mijn ouders was ik helemaal van slag door Othello's dood.' Thuis heeft ze jarenlang gelegenheid om het in de picture staan te oefenen. 'Ons huis was een trefpunt van vrienden. Soms leek het wel alsof heel Krasnodar er kind aan huis was.' Nu moest ze nog een doel vinden. 'Toen ik zeven werd, ging ik op ballet bij de pioniers. Ken je de lijfspreuk van de pioniers? Pionier, sigda gatov! Een pionier staat altijd klaar – uiteraard voor de communistische partij.'

Toch blijkt het Komsomol-ballet niet haar ware roeping. Ze probeert het eerst nog als acrobate, alvorens richting Olympisch turngoud te denken. 'Tussendoor zong ik altijd, al voor ik kon spreken, als ik mijn moeder mag geloven. Maar uiteindelijk wilde ik toch het liefst actrice worden. Tot ik zo rond mijn zestiende in mijn kraag werd gegrepen door een zanglerares, die me vertelde dat mijn gepiep dringend in technisch correcte banen moest worden geleid. Maandenlang drilde ze me, waarna ik naar Leningrad (zoals Sint-Petersburg destijds heette) werd gestuurd.'

Mislukte basketbalster

Na haar snelle doorbraak was het een kwestie van tijd voor journalisten naar Krasnodar vlogen om daar te gaan graven in haar jeugd. En zo spoorden ze ten slotte een lerares op, die zich Anna Netrebko herinnerde als een soort kind-ster: een meisje van wie

iedereen al vroeg wist dat ze een ster zou worden. Ze werd echter pas op haar ware talent gewezen toen de tijd rijp was. Tot die tijd trok ze monter met de Komsomol-pioniers van huis tot huis, om stichtelijke padvindesliedjes te zingen. Daarmee geconfronteerd kan Netrebko een lichte aanzwelling van trots niet onderdrukken: 'Sommige van die liedjes waren speciaal voor mij gecomponeerd!'

Intussen droomde ze onbekommerd over prinsesje spelen en mooie jurken kopen. Nu ze dat in zekere zin allemaal heeft, geniet ze er schaaamteloos van. 'Ik kan helemaal opgaan in een nieuw paar schoenen. Mag ik? In Rusland is het namelijk niet normaal om genoeg geld voor je levensonderhoud te hebben. Daarom geniet ik er nu dubbel van.' Met dezelfde lach vertelt ze dat ze op de valreep nog bijna in de voetsporen van haar zus was getreden, want de Miss Kuban-verkiezing, die de mooie Natascha Netrebko tot internationaal model bombardeerde, leverde Anna de tweede plaats en de publieksprijs op: een kleurentelevisie. Een puberddroom natuurlijk, maar er waren ook mislukkingen. Netrebko: 'Mijn basketbalcarrière is jammerlijk mislukt en computerwetenschap, pfff... dat was te hoog gegrepen.'

De tweede plaats in de Miss-verkiezing deed Anna afzien van een carrière als model en daarmee komt het moment van vertrek naar Sint-Petersburg weer in beeld. Eigenlijk wilde ze nog steeds actrice worden, maar omdat de vooropleiding tot het conservatorium minder zware toelatingseisen stelde dan de toneelschool (en ongetwijfeld ook uit plichtsbef, want ze was tenslotte door haar mentoren naar de Sint-Petersburgse muzen gezonden), besloot ze eerst daar haar geluk te beproeven.

Ze werd direct aangenomen en een jaar later debuteerde ze in een studentenopvoering van de kindopera De Wolf en de Zeven Geitjes. In 1989 volgde het conservatorium. De winst in het Glinka zangconcours levert haar een engagement bij de Kirov Opera op, waar ze naar de taktstok van Valery Gergiev

I 'Ik kan helemaal opgaan in een nieuw paar schoenen. Mag ik? In Rusland is het namelijk niet normaal om genoeg geld voor je levensonderhoud te hebben'

mocht zingen. Gergiev had sinds midden jaren tachtig Gorbatsjovs perestrojka benut om de verouderde, vastgeroeste opera-scene in Sint-Petersburg nieuw leven in te blazen. Door een regime van staatspensioentjes was de Kirov Opera verworpen tot een bolsjewistische vriendenkliek, waar partijlidmaatschap en relaties de belangrijkste voorwaarden waren voor een plek in de schijnwerpers – een plek die toen ook sterk in de schaduw van Moskou stond. Gergiev haalde de bezem door de resten van het communistische bolwerk en engageerde jonge zangers met de frisse krachtige natuurstemmen waar Rusland zo vol van is. Haar Kirov-debuut (Susanna in *Le Nozze di Figaro*, medio 1993) deed de jonge zangeres minder dan je zou verwachten, en daar is een goede verklaring voor: ze debuteerde namelijk al een paar dagen na aankomst in Sint-Petersburg op het hoofdpodium van het Mariinski Theater. En niet in de minste opera, want die avond werd Prokofjevs *Gouden Haan* opgevoerd. 'Ik vroeg aan de kassa of ze mijn diensten konden gebruiken en kreeg te horen dat ik dezelfde avond nog aan de slag kon als halve vuurvogel. Twee mensen moesten daarin samen het viervoetige fabelwezen over het toneel voortbewegen! Die avond markeert voor mij nog steeds mijn ware opera-debuut.' De concurrentie voor de figurantenrollen bleek echter zo groot, dat Anna besloot zich een tweede toegangsweg naar het paradijs te bezorgen. 'In mijn eerste arbeidsboekje sta ik te boek als schoonmaakster van het Mariinski Theater.' Het bleek een slimme zet, vertelt Valery Gergiev: 'Op een dag zag ik een onmogelijk mooie schoonmaakster in het theater en ik vroeg haar wat zo'n mooi meisje daar deed. Ze antwoordde dat ze Anna heette, Anna Netrebko, en dat ze zang studeerde. Ze poetste daar om van de repetities te kunnen leren en ik was aangedaan: een meisje dat schoonmaakster wordt om dicht bij de muziek te zijn, heeft een roeping als muze.'

Oneervol ontslag

Netrebko staat te boek als zinnenbetoverend, maar ook als eigenzinnig en moeilijk in de omgang. Conventioneel is ze beslist niet – ze maakte geen enkele van haar opleidingen af. De vooropleiding tot het conservatorium werd ruw onderbroken doordat ze halverwege werd aangenomen op het conservatorium, en het conservatorium ontsloeg haar oneervol na acht semesters. Desgevraagd legt Netrebko een Russische correspondent fijntjes uit: 'Tijdens mijn studie kwam het onverwacht tot voorzingen bij de Kirov Opera en ik werd direct aangenomen. Vanaf dat moment moest ik zingen, voor verder studeren was geen tijd. Hoe wil

je iemand oneervol ontslaan die zelf al afscheid heeft genomen?' De verbouwereerde Russische reporter, kennelijk grootgebracht in het pre-Gergiev systeem, kan het nauwelijks geloven: 'Hoe bent u dan ooit in het buitenland aan de slag gekomen? Heeft men daar vergeten naar uw diploma's te vragen?' Hoe komt het dat een hardwerkende, zelfopofferende, fanatieke, zelfkritische en eeuwig studerende zangeres massa's aanspreekt die voorheen subiet wegzapten als de eerste noot van een opera hun trommelvliezen doorboorde? Is het noodlot, of kleeft er aan de zangeres ook een zweem van oppervlakkigheid? Een punt van kritiek, en niet geheel ten onrechte, is dat haar wondermooie instrument niet altijd even diep doordringt tot de kern van de gevoelens die in sommige partituren zijn gelegd. Schrijver dezes worstelde daarmee toen de dvd *Anna Netrebko: The Woman – The Voice* verscheen (DGG 2004), een release die de vakwereld in tweeën spleet. Het betrof MTV-achtige videoclipbewerkingen van aria's uit *Faust*, *La Bohème*, *Don Giovanni*, *La Sonnambula* en *Rusalka*. Voor een recensent is het een

gruwel om marketingteksten te lezen die kreunend verhalen van 'The Opera World's Dark-Eyed Diva In Waiting'. De vraag was of ik dit gedrocht van wansmaak, een regie van Michael Jackson en Madonna met choreograaf Vincent Paterson, moest vergelijken met Montserrat Caballé of met Britney Spears. De live gezongen bonus-aria's uit Netrebko's legendarische *Ruslan & Ludmilla*- en *La Traviata*-producties maakten echter duidelijk dat het niet aan de diva maar aan de regisseur lag, die haar in een keurslijf probeerde te dringen dat haar niet paste.

Netrebko-Villazón

De dvd *Anna Netrebko: The Woman – The Voice* werd natuurlijk een bestseller van jewelste. Netrebko bleef dark-eyed, maar de Diva in *Waiting* was op slag gearriveerd in de rijen die ook Pavarotti in de armen hadden gesloten. Nu nog een partner om de nieuwe status mee te bevestigen: Callas-Di Stefano, Tebaldi-Corelli, Freni-Pavarotti, Scotto-Domingo, Gheorghiu-Alagna, Netrebko single? In zulke gevallen kent de operawereld gelukkig een deus ex machina, de goddelijke voorzienigheid die in dit geval al in 1972 wist wat er nodig was: een warmbloedige lyrische tenor die tenminste op het toneel een droompaar met haar zou kunnen vormen. Dat was de Mexicaan Rolando Villazón, sinds zijn Nederlandse debuut een publiekslieveling van De Nederlandse Opera. Wie hun gezamenlijke optredens op toneel en in interviews sinds die eerste Weense *L'Elisir d'Amore* uit 2004 ziet, vraagt zich soms af hoe Villazón overeind blijft onder het speelse geweld van het prinsesje naast hem, dat iedereen om haar heen betovert. Wat ze ook zegt, het publiek hangt aan haar lippen alsof ze goud uitademt. Villazón blijkt echter over een geheim wapen te beschikken: 'Mijn vrouw, Lucia, met wie ik in Parijs woon, is psychoanalytica.'

Trouble in paradise?

Succes is vaak een droom die, eenmaal gerealiseerd, verwordt tot een gevangenis wanneer de hele wereld zich met je leven bemoeit. Haar biograaf Gregor Dolak schrijft zonder reserve dat de jonge sopraan de leegte van een leven dat bestaat uit eindeloos veel reizen en nergens thuis zijn, bestrijdt met een shopverslaving en wilde feesten. Netrebko is inmiddels 36 jaar jong, ongehuwd en kinderloos. Kan ze geen relaties onderhouden? Stelt ze succes boven kinderen? Nee, zegt ze desgevraagd. Op een dag wil ze minstens twee kinderen, maar ze kan momenteel geen afstand van haar carrière doen.

Single is ze overigens niet en de kansrijkste kandidaat om vader van die kinderen te worden, leek tot voor kort de Italiaanse bas-bariton Simone Alberghini. Netrebko: 'We zien elkaar misschien niet al te lang of vaak, maar we ontmoeten elkaar wanneer we maar kunnen. En daarbuiten bellen we, minstens twee keer per dag.'

Met dat telefoneren zal het nu wel afgelopen zijn, want Netrebko is zwanger van een nieuwe vlam, de Uruguayaanse bariton Erwin Schrott (waarmee direct een einde is gekomen aan de geruchtenstroom rondom Rolando Villazón als Netrebko's nieuwe liefde).

Ze had weinig moeite het woedende Russische thuisfront uit te leggen waarom ze in 2006 afstand deed van de Russische nationaliteit, ten gunste van een Oostenrijks paspoort. La Netrebko had geen trek meer om nog langer week-in week-uit bij het Sint-Petersburgse politiebureau in de rij te staan voor de visa's die ze voortdurend nodig had om in het buitenland op te kunnen treden. Dag mijnheer Poetin, zoek het maar uit! Is dat grillig? Rusland kennende denk ik van niet. Anna Netrebko, een ongrijpbaar parfum. Iedereen ruikt het, maar niemand kan het bezitten. ■

G Gergiev: 'Op een dag zag ik een onmogelijk mooie schoonmaakster in het theater en ik vroeg haar wat zo'n mooi meisje daar deed'

TRIVIA TOP-10

Een diva is pas een diva als ieder triviaal wissewasje van haar wordt uitvergroot. Het is de gruwel der critici, maar het maakt haar voor een niet-klassiek opgevoed publiek zo menselijk en gewoon. Noem het waanzin of de paradox van een glamourdiva: de Anna Netrebko Trivia Top-10:

1. Haar Russische ziel: 'Ik moet pech hebben, dat is mijn Russische ziel. Een Rus die niet lijdt, die niet ergens mee zit, dat is geen echte Rus. Gewoon gelukkig zijn, dat is niets voor mij.'
2. Haar favoriete zangers/bands: Justin Timberlake, Robbie Williams, Cristina Aguilera, Green Day, Black Eyed Peas en hiphop.

3. Haar favoriete tv-kanaal: MTV.
4. Haar lievelingseten: sushi.
5. Drinkt het liefst: rode wijn en champagne.
6. Haar favoriete acteurs: Brad Pitt & Vivien Leigh (van *Gone with the Wind*).
7. Haar lievelingsfilm: *Dracula*.
8. Haar hobby's: shopping.
9. Haar lievelingsboeken: *Gone with the Wind* en Michail Boelgakovs *De Meester* en *Margarita*.
10. Waar ze ook nog trots op is: het winnen van een cancan-toernooi in een nachtclub in Sint-Petersburg.